

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

סמל מישה (מיכאל) קזקוב ז"ל

בן נטליה ואלכסנדר
נולד בסנט פטרסבורג, רוסיה
בתאריך ג' בחשוון תשכ"ט, 25/10/1968
התגורר בירושלים
התגייס בפברואר 1991
שרת בחיל ההנדסה
נפל בקרב עם מחבלים ליד גבול מצרים
בתאריך י' בשבט תשס"ג, 12/1/2003
נקבר בהר הרצל

אזור: ד חלקה: 6 שורה: 2 קבר: 2
הותיר אחריו אישה, בת, הורים ואח

בן 34 בנפלו

קורות חיים

בן נטליה ואלכסנדר. נולד ביום ג' בחשוון תשכ"ט (25.10.1968) בסנט פטרסבורג, רוסיה (ברית-המועצות לשעבר). מישה למד בבית-הספר מספר 30 בעיר הולדתו, שם רכש חברים לכל החיים והושפע מאווירת בית-הספר. משסיים את לימודיו התיכוניים, בשנת 1985, התקבל ללימודים באוניברסיטה הפולי-טכנית בסנט פטרסבורג, ולמד בפקולטה למדעים טכניים, עם התמחות בפיזיקה ובמתמטיקה.

נפשו של מישה הייתה נתונה מאז ומתמיד לישראל ולירושלים והוא ראה עצמו כפטריוט גדול. בשנה הרביעית ללימודיו בטכניון הצטרף לפעילות של הסוכנות היהודית ושימש כאחראי גיוס וכמארגן של קבוצות סטודנטים שנשלחו לעבודה בקיבוצים בישראל. בשנת 1987 נסע לוילנה, שם סייע בחשיפת שרידי הגטו היהודי והמשיך לעסוק בארגון משלחות של יהודים לארץ.

בנובמבר 1989 עלה מישה לישראל והתיישב באזור ירושלים. לאחר שחרורו מצה"ל למד במכינה באוניברסיטה העברית בירושלים ועם סיומה החל בלימודיו בחוג למתמטיקה. לאחר שלוש שנים עבר לפקולטה

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

למדעי הרוח ולמד פילוסופיה לתואר שני. במקביל, למד באופן עצמאי תכנות מחשבים. לפרנסתו עבד כמנהל צוות במספר חברות מחשבים גדולות, בתל-אביב ובירושלים, ותרם רבות להתפתחותן של כמה מחברות הסטארט-אפ.

מישה התאפיין בידע נרחב ורב-תחומי. הוא נמשך לאמנות על סוגיה השונים - הרבה לצלם, אהב תאטרון, ידע להעריך מוזיקה ובלע ספרים, ועם זאת היה איש מדע שהתעניין במחשבים והתמחה בפיזיקה, כימיה ומתמטיקה. אך נפשו של מישה הייתה נפש של אמן ובשנת 1996 החליט להפוך את תחביב הצילום למקצוע, כי חש כי בכך טמון ייעודו האמיתי. הוא למד צילום מקצועי במרכז ללימודי צילום "דאדא" וכתלמיד חוץ למד באקדמיה לאמנות ועיצוב "בצלאל". בצילומיו התמקד בנוף ישראלי והתמסר כל כולו לעניין. מישה היה מסוגל לנסוע לים המלח ולשבת שם שעות עד שיתפוס את תמונת הנוף המושלמת בעיניו, והדבר היה נכון לגבי כל אחת מזירות ההתרחשות של מעשה האמנות שנטל בהן חלק.

בשנת 2000 בנה מישה קן חמים ואוהב עם מירי, בת זוגו וחברתו לחיים. בשנת 2001 חבקו השניים את בתם אסתר ולא היה אב גאה ומאושר ממנו. חודשים ספורים לפני מותו עברו בני הזוג להתגורר בביתם החדש בשכונת טלביה בירושלים. מישה החליט ללמוד לתואר שני באמנות ולהיות מורה לצילום. הוא הספיק להציג שלוש תערוכות - בירושלים ובגלריה "לימבוס" בתל-אביב, אך את התערוכה האחרונה, ששקד על תכנונה ושאמורה הייתה להתקיים בגרמניה, לא הספיק להציג.

בינואר 2003 יצא מישה לשירות מילואים שממנו לא שב. מישה, שהיה איש של שלום, שסבר שכל אדם זכאי לקבל יחס שוויוני וערכי, נפל בהיתקלות עם חוליית מחבלים בהר חריף, ליד גבול מצרים, ביום י' בשבט תשס"ג (12.1.2003). סמוך לשעה שבע בערב חצו שני מחבלים את הגבול וחדרו כמה עשרות מטרים לעומק שטח ישראל, סמוך לקיבוץ ניצנה. מישה, שעמד בראש הכוח, סיים סיור שגרתי באזור הגבול כשקיבל קריאת חירום ונתבקש לשוב על עקבותיו. כשהגיע עם הגייפ למקום, הותקף הסיור באש המחבלים שארבו להם על ההר. מן הירי נהרג מישה במקום ושניים מחיילי הסיור נפצעו קל. לוחמי גדוד הסיור הבדואי שהוזעקו לאזור ההיתקלות הסתערו לעבר המחבלים והרגו אותם. על גופות המחבלים נמצאו מטען חבלה מוכן להפעלה, רובי קלציניקוב ותחמושת. כן נמצאו בכליהם כארבעים מזרקים מלאים

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

בתרופות הרדמה ובחומרים שונים, כנראה מתוך כוונה להרדים חיילים ולחטוף אותם למצרים.

מישה היה בן שלושים וארבע בנופלו. הוא הובא למנוחת עולמים בבית-העלמין הצבאי בהר הרצל בירושלים. הותיר אישה, בת בת שנה וחצי, הורים ואח - דימיטרי. לאחר נפילתו הועלה לדרגת סמל.

חבריו של מישה הפיקו ספר לזכרו, המכיל מבחר מעבודותיו שצולמו בשנים 1998-2000. בספר משולבים הסברים של מישה לעבודות שהציג בתערוכות וכן דברים שכתבו חבריו. בדברי הפתיחה לספר כתב ספי: "עניין מוזר לכתוב משהו על חבר. עוד יותר מוזר, לעיני זרים. ועוד יותר, כשהחבר מת. ובכלל, כשהוא לא יכול היה לסבול את המחשבה לכתוב משהו על עצמו. לחבר הזה היה מזל. הוא השקיע בביטוי אמנותי. וידע שכל צופה יראה בעבודתו משהו אחר. זוהי תמציתה וגדולתה של האמנות, של החיים. הוא לא אהב את זה במיוחד, אבל אהב להתעסק בזה ולשחק עם העניין. אני מנסה לכתוב כאן משהו לחבר שלי. אבל במקרה הזה, שלא כמו במקרה שלו, אין שום גדולה בהבנה סובייקטיבית של הנכתב. מה שאני מרגיש, מה שאני חושב, כותב, כל זה צריך להיות מובן לפי כוונתי. זה לא ילך. הוא היה אומר: לא לזה התכוונתי. דבר מקובל הוא שהמשמעות היא בעיני הצופה. מעל לכול נכון זה לאמנות, שהיא התגלמות מושלמת של מדיום. החבר שלי עשה אמנות. אבל הייתה לו בעיה עם זה שכל צופה יפרש אותה כרצונו. הייתה לו בעיה עם זה שאיזשהו מבקר יפרש אותה כאמנות. לצורך העניין הוא התכוון ליצור הסחות דעת, כדי לגרום לכל הבאים לתערוכה מתערוכותיו, שלא להתרכז ביצירות שהציג. הייתה לו בעיה עם זה שמישהו יקרא את קורות חייו. הוא לא אהב את אין-ספור האפשרויות להעיר ולשקלל אותו כאדם וכיוצר, מן המלה הכתובה. קורות חייו, כתובים על ידו, היו קצרים ולא תיארו אותו. לי יש קצת פחות בעיה עם הדברים האלו. ויש לי גם האפשרות להתייחס לקורות חייו, במלואם, מאחר שהם הופסקו כעת. ובכל זאת את מה שאני כותב עליו, חייב כל קורא להבין לפי כוונתי בלבד. מה שאני מרגיש כלפיו, יכול כל פסיכולוג לנתח, אבל מה שהוא היה, זה מה שהוא היה. והוא אמר: גם לזה התכוונתי".

תחת סדרת העבודות הנושאת את הכותרת "הלבנה" (the brick) מופיע ההסבר שכתב מישה והמלמד משהו על אישיותו האמנותית: "העבודה מכילה 14-16 צילומים בשחור-לבן, בגודל אחיד, בערך 100-120 סנטימטר, המודפסים מנגטיבים בפורמט גדול. הקבוצה הראשונה של

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

התמונות מורכבת מ-8-10 צילומים של נוף, שלכאורה דבר לא מבדיל אותם מצילומי נוף רגילים, חוץ מפרט אחד קטן: באמצעה של כל תמונה, באותו מקום בערך, מונחת אבן קטנה - הלבנה, שהיא הגיבורה של העבודה. ממבט ראשון ניתן לחשוב שהימצאותה של הלבנה היא מקרית, אך התבוננות קצרה מגלה שבעצם מדובר כאן בתרמית ובסילוף. בכל תמונה ותמונה אותה אבן דהויה שהוכנסה למסגרת של נוף באופן מלאכותי, כאילו כדי להפוך משמעויות. 'זה שם' או 'זה היה שם' (צילום) נהפך ל'זה עדיין לא שם'. אבן חסרת משמעות פתאום הופכת לסמל, לאיום מרומז. הצופה יכול לחשוב על כביש חדש, בית כלא, אנדרטה לקורבנות של המלחמה הבאה, יישוב קהילתי עם גגות רעפים, התנחלות שמשקיפה על הנוף של הכפר הסמוך. אבל עדיין הוא יישאר עם תחושה, שנוכחותה של הלבנה היא מיותרת ואינה מחייבת. צילומי הסטודיו שמתערבבים בתמונות הנוף ומראים את הלבנה מכל ששת צדדיה, רק ממחישים את 'קנה המידה' של הסילוף. לא סמל אלא אובייקט צורני בלבד. צורניות נגד משמעות מדומה. קטן מול גדול. ממשיות נגד תרמית. ולבסוף, 'הדבר האמיתי' גם נמצא כאן. הלבנה מוצגת כאובייקט ש'מלווה' את הצופה, שהוא יכול לקחת אותה בידיים, להסתובב עמה בין התמונות, לגעת בה, לחוש במרקמה המחוּספס, להוכיח לעצמו את מציאותה ואת אמינותה. הצופה יידרש להחזיר את הלבנה למקומה. העבודה הזאת מתוכננת כחלק ראשון בסדרה 'דברים', שבה עצמים שונים יצולמו בנוף הישראלי".

כתבה מירי, בת זוגו של מישה: "בפעם הראשונה שראיתי את התמונות שצילמת - לא הבנתי מה זה בכלל. אני זוכרת שפתחת קופסת קרטון גדולה שבה הבאת את התמונות מהדפוס ופרשת תמונות גדולות על הרצפה בסלון. רצית את דעתי ולא הייתה לי שום הבנה או דעה בנושא. רק הרגשתי משהו שקוראים לו איכות במה שעשית. והיו הרבה ויכוחים - מה זה קונספט, למה זה חשוב כל כך ומה זה להרגיש במקום להבין. עכשיו אני מרגישה ומבינה שכל תמונה שצילמת וכל טקסט שכתבת היו ביטוי של אהבה. והאהבה הייתה טהורה, ללא תוספת של מאמץ או ניסיון להוסיף צורה או צבע. אף פעם לא הבנתי את זה תוך כדי עבודתך, רק כשהשלמת את זה היה אפשר לראות. ועכשיו אני מרגישה את אותה אהבה כלפיך וגם ממך. ולומדת ממך את אופן המסר - נקי, ללא תוספות. אני זוכרת שהמלה 'נקי' הופיעה בכל פעם כשדיברנו. עכשיו, כשאני רואה צילומים טובים, אני בוכה..."

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

כתב ירון על מישה: "... דבר ראשון בבוקר זה סיגריה. אי-עישון מסוכן לבריאות. סיגריה, רצוי לפחות שתי קופסאות ביום, מאריכת חיים. הרי כל אדם נבון יודע שהדבר שהורג באמת הוא העצבנות. הסיגריה מוחזקת בין אצבעות כהות, ציפורניים קצת אכולות. תמיד קצת מלוכלכות באפר, בכתמי אספרסו, בשרידי חומר פיתות. ידיים של ילד, בעצם". קטע אחר שכתב ירון מתייחס למותו של מישה, כביכול מנקודת מבטו: "... פוסטמודרניות, מן הסתם, זה לא. למות מכדור מתכת אמיתי שאדם ממשי מכוון ויורה אליך, כשמסתבר שבאותו רגע אתה בעצם חייל חמוש במדים, זה לא מהלך פוסט-מודרני. ומה אם באותו רגע אתה עסוק במחשבות על הסידורים האחרונים לתערוכת הצילומים שצילמת במצלמה רחבת הפורמט שלך? פזוליני היה אולי מציג את זה ככה: על גבול מצרים, מול גבעות הנגב, מישה מעשן סיגריה ומדבר אתי בטלפון. התמונה שהוא רואה: שקיעה של חורף מדברי. הוא מדמיין עץ אשוח שעומד באמצע המדבר. בהפסקות שבין המשמרות הארוכות הוא נוסע שלושים קילומטרים כדי לשתות לבדו אספרסו בתחנת דלק שוממה".

לצד התמונה האחרונה בספר מופיע שיר שכתב חברו יורי: "בית על הר / שביל כורכר / אני נזכר / בך מישה / יושב מהורהר / לא מודע לסוף המר / המיותר / האכזר / והקר".

אוהביו של מישה הקימו לזכרו אתר אינטרנט ברוסית, המופיע בכתובת:
<http://inspector.livejournal.com/40909.html>

משרד הביטחון/אגף משפחות והנצחה
היחידה להנצחת החייל

יזכור

קזקוב, מישה (מיכאל)

בן נטליה ואלכסנדר. נולד ביום ג' בחשוון תשכ"ט (25.10.1968) בסנט פטרסבורג, רוסיה (ברית-המועצות לשעבר). מישה למד בבית-הספר מספר 30 בעיר הולדתו, שם רכש חברים לכל החיים והושפע מאווירת בית-הספר. משסיים את לימודיו התיכוניים, בשנת 1985, התקבל ללימודים באוניברסיטה הפולי-טכנית בסנט פטרסבורג, ולמד בפקולטה למדעים טכניים, עם התמחות בפיזיקה ובמתמטיקה.

נפשו של מישה הייתה נתונה מאז ומתמיד לישראל ולירושלים והוא ראה עצמו כפטריוט גדול. בשנה הרביעית ללימודיו בטכניון הצטרף לפעילות של הסוכנות היהודית ושימש כאחראי גיוס וכמארגן של קבוצות סטודנטים שנשלחו לעבודה בקיבוצים בישראל. בשנת 1987 נסע לוויילנה, שם סייע בחשיפת שרידי הגטו היהודי והמשיך לעסוק בארגון משלחות של יהודים לארץ.

בנובמבר 1989 עלה מישה לישראל והתיישב באזור ירושלים. הוא למד במכינה באוניברסיטה העברית בירושלים ועם סיומה החל בלימודיו בחוג למתמטיקה. לאחר שלוש שנים עבר לפקולטה למדעי הרוח ולמד פילוסופיה לתואר שני. במקביל, למד באופן עצמאי תכנות מחשבים. לפרנסתו עבד כמנהל צוות במספר חברות מחשבים גדולות, בתל-אביב ובירושלים, ותרם רבות להתפתחותן של כמה מחברות הסטארט-אפ.

מישה התאפיין בידע נרחב ורב-תחומי. הוא נמשך לאמנות על סוגיה השונים - הרבה לצלם, אהב תאטרון, ידע להעריך מוזיקה ובלע ספרים, ועם זאת היה איש מדע שהתעניין במחשבים והתמחה בפיזיקה, כימיה ומתמטיקה. אך נפשו של מישה הייתה נפש של אמן ובשנת 1996 החליט להפוך את תחביב הצילום למקצוע, כי חש כי בכך טמון ייעודו האמיתי. הוא למד צילום מקצועי במרכז ללימודי צילום "דאדא" וכתלמיד חוץ למד באקדמיה לאמנות ועיצוב "בצלאל". בצילומיו התמקד בנוף ישראלי והתמסר כל כולו לעניין. מישה היה מסוגל לנסוע לים המלח ולשבת שם שעות עד שיתפוס את תמונת הנוף המושלמת בעיניו, והדבר היה נכון לגבי כל אחת מזירות ההתרחשות של מעשה האמנות שנטל בהן חלק.

בשנת 2000 בנה מישה קן חמים ואוהב עם מירי, בת זוגו וחברתו לחיים. בשנת 2001 חבקו השניים את בתם אסתר ולא היה אב גאה ומאושר ממנו. חודשים ספורים לפני מותו עברו בני הזוג להתגורר בביתם החדש בשכונת טלביה בירושלים. הוא הספיק להציג שלוש תערוכות - בירושלים ובגלריה "לימבוס" בתל-אביב, אך את התערוכה האחרונה, ששקד על תכנונה ושאמורה הייתה להתקיים בגרמניה, לא הספיק להציג.

בינואר 2003 יצא מישה לשירות מילואים שממנו לא שב. מישה, שהיה איש של שלום, שסבר שכל אדם זכאי לקבל יחס שוויוני וערכי, נפל בהיתקלות עם חוליית מחבלים בהר חריף, ליד גבול מצרים, ביום י' בשבט תשס"ג (12.1.2003). סמוך לשעה שבע בערב חצו שני מחבלים את הגבול וחדרו כמה עשרות מטרים לעומק שטח ישראל, סמוך לקיבוץ ניצנה. מישה, שעמד בראש הכוח, סיים סיור שגרתי

באזור הגבול כשקיבל קריאת חירום ונתבקש לשוב על עקבותיו. כשהגיע עם הג'יפ למקום, הותקף הסויר באש המחבלים שארבו להם על ההר. מן הירי נהרג מישה במקום ושניים מחיילי הסויר נפצעו קל. לוחמי גדוד הסויר הבדואי שהוועקו לאזור ההיתקלות הסתערו לעבר המחבלים והרגו אותם. על גופות המחבלים נמצאו מטען חבלה מוכן להפעלה, רובי קלציניקוב ותחמושת. כן נמצאו בכליהם כארבעים מזרקים מלאים בתרופות הרדמה ובחומרים שונים, כנראה מתוך כוונה להרדים חיילים ולחטוף אותם למצרים.

מישה היה בן שלושים וארבע בנופלו. הוא הובא למנוחת עולמים בבית-העלמין הצבאי בהר הרצל בירושלים. הותיר אישה, בת בת שנה וחצי, הורים ואח - דימיטרי. לאחר נפילתו הועלה לדרגת סמל. חבריו של מישה הפיקו ספר לזכרו, המכיל מבחר מעבודותיו שצולמו בשנים 1998-2000. בספר משולבים הסברים של מישה לעבודות שהציג בתערוכות וכן דברים שכתבו חבריו. בדברי הפתיחה לספר כתב ספי: "עניין מוזר לכתוב משהו על חבר. עוד יותר מוזר, לעיני זרים. ועוד יותר, כשהחבר מת. ובכלל, כשהוא לא יכול היה לסבול את המחשבה לכתוב משהו על עצמו. לחבר הזה היה מזל. הוא השקיע בביטוי אמנותי. וידע שכל צופה יראה בעבודתו משהו אחר. זוהי תמציתה וגדולתה של האמנות, של החיים. הוא לא אהב את זה במיוחד, אבל אהב להתעסק בזה ולשחק עם העניין. אני מנסה לכתוב כאן משהו לחבר שלי. אבל במקרה הזה, שלא כמו במקרה שלו, אין שום גדולה בהבנה סובייקטיבית של הנכתב. מה שאני מרגיש, מה שאני חושב, כותב, כל זה צריך להיות מובן לפי כוונתי. זה לא ילך. הוא היה אומר: לא לזה התכוונתי. דבר מקובל הוא שהמשמעות היא בעיני הצופה. מעל לכול נכון זה לאמנות, שהיא התגלמות מושלמת של מדיום. החבר שלי עשה אמנות. אבל הייתה לו בעיה עם זה שכל צופה יפרש אותה כרצונו. הייתה לו בעיה עם זה שאיזשהו מבקר יפרש אותה כאמנות. לצורך העניין הוא התכוון ליצור הסחות דעת, כדי לגרום לכל הבאים לתערוכה מתעורכותיו, שלא להתרכז ביצירות שהציג. הייתה לו בעיה עם זה שמישהו יקרא את קורות חייו. הוא לא אהב את אין-ספור האפשרויות להעיר ולשקלל אותו כאדם וכיוצר, מן המלה הכתובה. קורות חייו, כתובים על ידו, היו קצרים ולא תיארו אותו. לי יש קצת פחות בעיה עם הדברים האלו. ויש לי גם האפשרות להתייחס לקורות חייו, במלואם, מאחר שהם הופסקו כעת. ובכל זאת את מה שאני כותב עליו, חייב כל קורא להבין לפי כוונתי בלבד. מה שאני מרגיש כלפיו, יכול כל פסיכולוג לנתח, אבל מה שהוא היה, זה מה שהוא היה. והוא אמר: גם לזה התכוונתי".

תחת סדרת העבודות הנושאת את הכותרת "הלבנה" (the brick) מופיע ההסבר שכתב מישה והמלמד משהו על אישיותו האמנותית: "העבודה מכילה 14-16 צילומים בשחור-לבן, בגודל אחד, בערך 120-100 סנטימטר, המודפסים מנגטיבים בפורמט גדול. הקבוצה הראשונה של התמונות מורכבת מ-8-10 צילומים של נוף, שלכאורה דבר לא מבדיל אותם מצילומי נוף רגילים, חוץ מפרט אחד קטן: באמצעה של כל תמונה, באותו מקום בערך, מונחת אבן קטנה - הלבנה, שהיא הגיבורה של העבודה. ממבט ראשון ניתן לחשוב שהימצאותה של הלבנה היא מקרית, אך התבוננות קצרה מגלה שבעצם מדובר כאן בתרמית ובסילוף. בכל תמונה ותמונה אותה אבן דהויה שהוכנסה למסגרת של נוף באופן מלאכותי, כאילו כדי להפוך משמעותיות. 'זה שם' או 'זה היה שם' (צילום) נהפך ל'זה עדיין לא שם'. אבן חסרת משמעות פתאום הופכת לסמל, לאיום מרומז. הצופה יכול לחשוב על כביש חדש, בית כלא, אנדרטה לקורבנות של המלחמה הבאה, יישוב קהילתי עם גגות רעפים, התנחלות שמשקיפה על הנוף של הכפר הסמוך. אבל עדיין הוא יישאר עם תחושה, שנזכרתה של הלבנה היא מיותרת ואינה מחייבת. צילומי הסטודיו שמתערבבים בתמונות הנוף ומראים את הלבנה מכל ששת צדדיה, רק ממחישים את

'קנה המידה' של הסילוף. לא סמל אלא אובייקט צורני בלבד. צורניות נגד משמעות מדומה. קטן מול גדול. ממשיות נגד תרמית. ולבסוף, 'הדבר האמיתי' גם נמצא כאן. הלבנה מוצגת כאובייקט ש'מלווה' את הצופה, שהוא יכול לקחת אותה בידיים, להסתובב עמה בין התמונות, לגעת בה, לחוש במרקמה המחוספס, להוכיח לעצמו את מציאותה ואת אמיתותה. הצופה יידרש להחזיר את הלבנה למקומה. העבודה הזאת מתוכננת כחלק ראשון בסדרה 'דברים', שבה עצמים שונים יוצגו בנוף הישראלי.

כתבה מירי, בת זוגו של משה: "בפעם הראשונה שראיתי את התמונות שצילמת - לא הבנתי מה זה בכלל. אני זוכרת שפתחת קופסת קרטון גדולה שבה הבאת את התמונות מהדפוס ופרשת תמונות גדולות על הרצפה בסלון. רצית את דעתי ולא הייתה לי שום הבנה או דעה בנושא. רק הרגשתי משהו שקוראים לו איכות במה שעשית. והיו הרבה ויכוחים - מה זה קונספט, למה זה חשוב כל כך ומה זה להרגיש במקום להבין. עכשיו אני מרגישה ומבינה שכל תמונה שצילמת וכל טקסט שכתבת היו ביטוי של אהבה. והאהבה הייתה טהורה, ללא תוספת של מאמץ או ניסיון להוסיף צורה או צבע. אף פעם לא הבנתי את זה תוך כדי עבודתך, רק כשהשלמת את זה היה אפשר לראות. ועכשיו אני מרגישה את אותה אהבה כלפיך וגם ממך. ולומדת ממך את אופן המסר - נקי, ללא תוספות. אני זוכרת שהמלה 'נקי' הופיעה בכל פעם כשדיברנו. עכשיו, כשאני רואה צילומים טובים, אני בוכה..."

כתב ירון על משה: "... דבר ראשון בבוקר זה סיגריה. אי-עישון מסוכן לבריאות. סיגריה, רצוי לפחות שתי קופסאות ביום, מאריכת חיים. הרי כל אדם נבון יודע שהדבר שהורג באמת הוא העצבנות. הסיגריה מוחזקת בין אצבעות כהות, ציפורניים קצת אכולות. תמיד קצת מלוכלכות באפר, בכתמי אספרסו, בשרידי חומר פיתוח. ידיים של ילד, בעצם". קטע אחר שכתב ירון מתייחס למותו של משה, כביכול מנקודת מבטו: "... פוסטמודרניות, מן הסתם, זה לא. למות מכדור מתכת אמיתי שאדם ממשי מכוון ויורה אליך, כשמסתבר שבאותו רגע אתה בעצם חייל חמוש במדים, זה לא מהלך פוסט-מודרני. ומה אם באותו רגע אתה עסוק במחשבות על הסידורים האחרונים לתערוכת הצילומים שצילמת במצלמה רחבת הפורמט שלך? פזוליני היה אולי מציג את זה ככה: על גבול מצרים, מול גבעות הנגב, מישה מעשן סיגריה ומדבר אתי בטלפון. התמונה שהוא רואה: שקיעה של חורף מדברי. הוא מדמיין עץ אשוח שעומד באמצע המדבר. בהפסקות שבין המשמרות הארוכות הוא נוסע שלושים קילומטרים כדי לשתות לבדו אספרסו בתחנת דלק שוממה".

לצד התמונה האחרונה בספר מופיע שיר שכתב חברו יורי: "בית על הר / שביל כורכר / אני נזכר / בד משה / יושב מהורהר / לא מודע לסוף המר / המיותר / האכזר / והקר". אוהביו של משה הקימו לזכרו אתר אינטרנט ברוסית, המופיע בכתובת:

<http://inspector.livejournal.com/40909.html>

Герб государства Израиль
Министерство Обороны
Департамент семей и увековечивания памяти
Отдел увековечивания памяти военнослужащих

Я подтверждаю соответствие имени прилагаемой к биографии фотографии
Родство с погибшим _____
Подпись _____

КАЗКОВ, МИША (Михаил)

Сын Натальи и Александра. Родился 25.10.1968 в Санкт-Петербурге, Россия (бывший Советский Союз). Миша учился в родном городе, в школе № 30, атмосфера которой повлияла на него, и где он приобрел друзей на всю жизнь. Окончив среднюю школу, в 1985 году он поступил в Политехнический институт, учился на технологическом факультете, со специализацией по физике и математике.

Душа Миши всегда принадлежала Израилю и Иерусалиму, он считал себя настоящим патриотом. На четвертом курсе Политеха он примкнул к деятельности Еврейского Агентства, став ответственным за организацию студенческих бригад, направлявшихся на работу в Израиль. В 1987 году он поехал в Вильнюс, где участвовал в поисках остатков еврейского гетто, и продолжал заниматься организацией делегаций евреев в Израиль.

В ноябре 1989 года Миша репатрировался в Израиль и поселился в районе Иерусалима. Он учился на подготовительном курсе Еврейского университета в Иерусалиме, по окончании которого начал обучение на факультете математики. Через три года перешел на гуманитарную кафедру и учился на вторую степень по философии. Параллельно Миша самостоятельно изучал компьютерное программирование. Он работал руководителем коллектива в нескольких крупных компьютерных компаниях в Тель-Авиве и Иерусалиме, и способствовал развитию нескольких компаний стартап.

Миша характеризовался глубокими и разносторонними знаниями. Его притягивало искусство в различных своих проявлениях — он много фотографировал, любил театр, ценил музыку и глотал книги, а вместе с тем, он был человеком науки, интересовавшимся компьютерами и специализировавшимся в физике, химии и математике. Однако, душа Миши была душой художника, и в 1996 году он решил превратить свое увлечение фотографией в профессию, так как чувствовал, что в этом кроется его настоящее предназначение. Он изучал профессиональную фотографию в Центре «ДАДА» и заочно учился в Академии искусства и дизайна «Бецалель». В своих фотографиях он сосредоточился на израильских пейзажах и целиком посвятил себя фотографии. Миша мог поехать на Мертвое море и часами сидеть там, пока не захватит совершенный на его взгляд вид. И это относится к любому из актов творчества и художественной деятельности, которыми он занимался.

В 2000 году Миша создал любящую и теплую семью с Мири, подругой и спутницей его жизни. В 2001 году супруги обнимали свою дочь Эстер, и не было отца счастливее Миши. За несколько месяцев до гибели Миши супруги переехали в свой новый дом в районе Тальбия в Иерусалиме. Миша успел представить три выставки своих работ – в Иерусалиме и в галерее «Лимбус» в Тель-Авиве, а последнюю выставку, над составлением и организацией которой он трудился, и которая должна была состояться в Германии, он не успел представить.

В январе 2003 года Миша был призван на резервистские сборы, с которых не вернулся. Миша - поборник мира, считавший, что каждый человек заслуживает равенства и уважения - погиб в столкновении с группой террористов на Хар Хариф, на границе с Египтом 12.01.2003. Около семи часов вечера два террориста пересекли границу и проникли вглубь территории Израиля на несколько десятков метров, рядом с кибуцем Ницна. Миша, возглавлявший отряд, окончил рядовой патруль в районе границы, когда получил экстренный вызов и должен был вернуться назад. Прибывший на джипе патруль был обстрелян ожидавшими в засаде на горе террористами. Миша был убит на месте, а два его сослуживца легко ранены. Воины патрульного бедуинского отряда, вызванные в район столкновения, атаковали и убили террористов. На телах террористов были обнаружены готовые к действию взрывные устройства, автоматы Калашникова и боеприпасы. В их снаряжении были найдены сорок шприцев, наполненных снотворными и другими препаратами, по всей видимости, предназначенных для того, чтобы усыпить военнослужащих и похитить их на территорию Египта.

Миша погиб в тридцать четыре года. Он был похоронен на военном кладбище Хар Герцель в Иерусалиме. Он оставил жену, полторагодовалую дочь, родителей и брата Дмитрия. Ему было присвоено посмертно звание сержанта. Друзья Миши составили в его память книгу, содержащую выборку из его работ, снятых в 1998-2000 гг. В книге собраны пояснения Миши к выставленным на выставках работам, а также – отзывы его друзей. В предисловии к книге Сефи написал: «Странное дело писать о друге. А тем более – для чужих. А в особенности – когда друг мертв. И уж совсем, когда он терпеть не мог даже мысли писать что-то о самом себе. Этому другу повезло. Он посвятил себя творчеству. И знал, что каждый зритель увидит в его работах иное. В этом сущность и величие искусства, жизни. Ему это не особенно нравилось, однако он любил этим заниматься и обыгрывать этот вопрос. Я пытаюсь написать здесь что-то для моего друга. Однако в данном случае, в отличие от его случая, в субъективном понимании написанного нет ни малейшего величия. То, что я чувствую, думаю, пишу, все это должно быть понято именно так, как я это подразумеваю. Не получится. Он бы сказал: я не это имел в виду. Принято считать, что смысл - он в глазах зрителя. А в особенности это верно в искусстве, являющемся совершенным воплощением медиума. Мой друг творил. Однако он не был доволен тем, что каждый зритель будет интерпретировать его творчество так, как ему захочется. Он не был доволен тем, что какой-нибудь критик будет рассматривать его творчество как искусство. Именно для этого он намеренно отвлекал внимание, которое должно было заставить посетителей его выставок не сосредотачиваться на представленных произведениях. Ему было непросто с тем, что кто-нибудь прочитает его биографию. Ему не нравилось бесчисленное количество возможностей сделать заключение, рассмотреть и оценить его как человека и художника на основании

написанного. Составленные им биографии были краткими и не описывали его. Мне несколько проще с такими вещами. И у меня есть возможность рассматривать историю его жизни, целиком, потому что она теперь прервана. И все равно, в том, что я пишу о нем, каждый читатель должен понять лишь то, что я подразумеваю. То, что я чувствую по отношению к нему, может проанализировать любой психолог, однако то, кем он был - это то, кем он был. И он сказал: и это я тоже имел в виду.»

Под серией работ, носящей название «Кирпич», приведено пояснение, написанное Мишей, и говорящее многое о его личности и художественном восприятии: «Работа включает 14-16 черно-белых фотографий, одинакового размера, около 100-120 см, отпечатанных с крупноформатных негативов. Первая группа фотографий составлена из 8-10 фотографий пейзажа, как будто ничем не отличающихся от обычных фотографий пейзажей, за исключением одной небольшой детали: в центре каждой фотографии, приблизительно на том же месте, лежит небольшой камень – кирпич, являющийся на самом деле героем этой работы. С первого взгляда можно подумать, что местонахождение этого кирпича случайно, однако непродолжительное рассмотрение открывает, что на самом деле речь идет об обмане и фальсификации. На каждом из изображений тот же заброшенный камень был искусственно внесен в рамки пейзажа, как будто для того, чтобы перевернуть смыслы. «Это там» или «Это было там» (фотография) превратился в «Это пока еще не там». Бессмысленный камень вдруг становится символом, намеком угрозы. Зритель может подумать о новом шоссе, тюрьме, памятнике жертвам следующей войны, поселке с черепичными крышами, поселении с видом на близлежащую деревню. Однако он все равно останется с ощущением, что присутствие кирпича излишне и необязательно. Студийные фотографии, перемешивающиеся с фотографиями пейзажей и показывающие кирпич со всех его шести сторон, делают «масштабы» фальсификации ощутимыми. Не символ, а всего лишь геометрический объект. Геометрия против мнимого смысла. Маленькое рядом с большим. Действительное против фальсификации. И, наконец, «настоящая вещь» тоже находится здесь. Кирпич представлен объектом, «сопровождающим» зрителя, который можно взять в руки, кружить с ним между фотографий, дотрагиваться до него, ощущать его шершавую структуру, убеждаться в его реальности и действительности. Зритель должен будет вернуть кирпич на место. Эта работа запланирована в качестве первой части серии «Вещи», в которой различные предметы будут сфотографированы в израильском пейзаже.»

Мири, супруга Миши, написала: «Увидев в первый раз сфотографированные тобой работы, я вообще не поняла что это такое. Я помню, как ты открыл большую картонную коробку, в которой принес фотографии из печати, и разложил большие фотографии на полу в гостиной. Ты хотел узнать мое мнение, а у меня не было ни малейшего понимания или мнения по теме. Я лишь почувствовала нечто, что называется качеством, в том, что ты сделал. И было много споров – что такое концепция, почему это настолько важно и что это такое – чувствовать вместо понимания. Сейчас я чувствую и понимаю, что все сделанные тобой фотографии и любой написанный тобой текст были выражением любви. И любовь была чистой, без примеси усилия или попытки добавить форму или цвет. Я никогда не понимала этого в процессе твоей работы,

и лишь когда ты заканчивал, можно было это понять. Сейчас я чувствую такую же любовь к тебе и от тебя. И учусь у тебя способу передачи – чисто, без примесей. Я помню, что слово «чисто» появлялось каждый раз, когда мы разговаривали. Сейчас, когда я вижу хорошие фотографии, я плачу...»

Ярон написал о Мише: «... Утром первым делом – сигарета. Не курить опасно для здоровья. Сигареты, желательно как минимум две пачки в день, продлевающие жизнь. Ведь любой разумный человек знает, что на самом деле убивают нервы. Сигарета зажата темными пальцами, с немного обкусанными ногтями. Всегда немного запачканы пеплом, пятнами кофе-эспрессо, следами проявителя. Руки ребенка, в общем-то.» Другой, из написанных Яроном отрывков, касается смерти Миши, как будто с его точки зрения: «...между тем это не постмодернизм. Умереть от настоящей пули, которую направил и выстрелил в тебя действительный человек, и при этом выясняется, что в этот момент ты вообще-то вооруженный солдат в форме, это не постмодернистский ход. А что если в этот момент ты занят мыслями о последних приготовлениях к выставке фотографий, сделанных тобой широкоформатной камерой. Пазолини, наверное, представил бы это так: на границе с Египтом, рядом с холмами Негева, Миша курит сигарету и разговаривает со мной по телефону. Перед ним картина захода солнца в зимней пустыне. Он представляет себе елку, стоящую посередине пустыни. В перерывах между длинными дежурствами он ездит за тридцать километров, чтобы в одиночестве выпить чашку кофе-эспрессо на пустынной бензоколонке.»

Рядом с последней фотографией в книге есть стихотворение, написанное другом Юрием:

Дом на холме,
извилиста тропа.
Тебя я, Миша,
вспоминаю -
задумчиво сидишь,
не зная о конце горьком,
ненужном,
жестоком
и холодном.

Близкие Миши создали в его память интернет-сайт на русском языке по адресу:
<http://inspector.livejournal.com/40909.html>